57. évfolyam Cluj — Kolozsvár 1926. jan. hó 10. 2. szám.

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA. TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET, ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE. MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapitó tagdija 2000 lei, rendes tagdija évi 100 lei, kisgazdák és tisztviselők részére 50 lei. A tagok az Erdélyi Gazdát 100 lei pótdij ellenében kapják.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó: TÖRÖK BÁLINT AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési dij nem tagok részére: Egy évre 250 lei Negyed évre 75 lei Fél évre 125 lei Egyes szám 5 lei

A szarvasmarhatenyésztés fejlesztésének eszközei.

Irta: *Wellmann Oszkár dr.*

Az állattenyésztés sikere két dolgon mulik; az átöröklésen, vagyis a tenyészállatok minőségén, továbbá a fiatal és kifejlődött állatok felnevelésének, illetőleg tartásának módján.

Kivánatos dolog, hogy lehetőleg fajtiszta, jó tulajdonságokkal biró és ezeket az utódokra hüen átörökitő apa- és anyaállatokat vegyünk tenyésztésbe, mert a jellegzetes, jól kitenyésztett állatok egyöntetüebben örökitenek át, mint a jellegtelen, keresztezésből származók.

A bikának természetszerüen nagyobb a tenyészhatása, mint a teheneké, mert egy bika után 100—150 utód is származik, mig az egyet szülő tehén ritkán nevel fel 6—8 borjunál többet. A jó bikáért ennélfogva ne sajnáljuk a nagy anyagi áldozatot, mert ha az a borjuk minőségét megjavitja, ugy a költségtöbblet, mely a közepes és kiváló minőségü apaállat között fennáll, többszörösen megtérül.

A tenyészállatok tulajdonságai valószerü öröklésének esélyei felől elsősorban *a törzskönyvi adatok*, nevezetesen *a származási lap*, vagyis a pedigree tájékoztat. Ha a pedigreeből az derül ki, hogy a kérdéses állat jó családból tartozik és ősei kiváló tulajdonságaikat következetesen jól átörökitették azokat az egymást követő nemzedékekre, ugy igen valószerü, hogy az illető állat is át fogja azokat ruházni utódaira.

A tenyészállatok birálatakor mind a termelőtehetségre, mind pedig a külső testalkatra figyelemmel kell lennünk. *A sulyt a termelőképességre ajánlatos vetni, de lehetőleg a formatökély megközelitésére is törekedjünk*, mert a tehénnél mit ér például a nagy tejelékenység, magában véve, ha az életrevaló utódokat nem tud felnevelni. Az egészséges, erőteljes szervezet, karöltve nagy életenergiával, igen becses tulajdonság, melyet elsősorban meg kell kivánnunk. A tulfinomodás és a kifejezett durvaság pedig hibák, melyek egyéb jó tulajdonságok ellenére a tenyésztésből való kizárást teszik megokolttá. A nemes fajtajelleg, az aranyos homogén testalkat, az illető hasznositásnak külső kifejezett jelei, igy például a tejelő-tipus a kivánatos jó tulajdonság hü öröklésének záloga.

Minthogy tökéletes állat nincsen, hanem csak olyanok vannak, melyeknél a jó tulajdonságok vannak tulsulyban a hibákkal szemben, ennek folytán a tenyészállatok elbirálása kellő szakismeretet és tárgyilagosságot igényel. A helyes itélet sokszor igen nehéz dolog, pedig ennek a tenyészet jövőjére és fejlődésére igen nagy befolyása van.

Az élőlények variabilitása folytán a hasonló származásu állatok mind a külső, mind pedig a belső tulajdonságok tekintetében, noha hasonlitanak egymáshoz, mégis nem teljesen egyfomák. *A variációk előidézésében egyfelől a csirasejtek nem egyforma öröklődő anyagtartalma, másfelől pedig az eltérő életfeltételek szerepelnek.* Egyazon tenyészállat csirasejtjeinek nem egyforma volta a csirasejtek érési folyamata közben történő *redukciós oszlás* folytán áll elő, mely közben *az öröklődő anyag részben* kiküszöbölődik és igy mintegy *elvész az öröklés nézőpontjából.* Ilyenformán *az anya és az apa, illetőleg az ősök öröklődőanyagának csak egy része van meg az utódban*, vagyis a jó vagy a rossz tulajdonságok egyike-másika végképpen kimaradhat az ivadékban. Ez az egyik oka annak, hogy az egyazon szülők utódai gyakran különböznek egymástól. A variációk előidézésében másfelől a nem egyforma életfeltételek, a fiatalkori felnevelés, a tartás és takarmányozás módja is szerepelnek. Amig azonban a nem egyforma öröklődő anyagtartalom folytán keletkező ugynevezett *genovariáclók átöröklődő természetüek*, addig *az életfeltételek hatására előálló plusz és minusz* variációk (phaenovariációk) nem öröklődnek át.

A tejhozam átöröklése igen szövevényes folyamat, amelynek egyes részletei még nincsenek kellőképpen tisztázva. Annyit tudunk, hogy az apa- és anyaállat egyformán örökitik át a tejelékenységet és hogy a tej mennyisége és a zsirtartalom többé kevésbbé függetlenül öröklődnek át egymástól. Valószerü, hogy a tejelékenység öröklése a komplikált faktorelmélet szerint történik és tapasztalás szerint intermedier jellegünek látszik. A fiatalkori felnevelés módja, a tenyésztésbevétel ideje, a takarmányozás stb. a tejelésben is nem átöröklődő természetü plusz és minusz variációkat létesitenek. A dolgot még szövevényesebbé teszi, hogy az állatok részben hüen, részben pedig hasitva örökitik át a szóban levő tulajdonságot. Gyakorlati nézőpontból *igen nagy jelentősége van a hüen átörökitő jó tejelő családok kitenyésztésének.* E végből nem elegendő egyszerüen a bőven tejelő tehenek utódainak igénybevétele a tenyésztés céljaira, hanem az *utódoknál a tejhozamot meg kell állapitani és annak öröklését tovább is megfigyelni.* Ha következetesen járunk el, ugy gondos tenyésztési munkával sikerül a tejelékenység hü öröklését biztositani.

A tejtermelést ellenőrző egyesületek és ezek müködésével kapcsolatos *törzskönyvelés és okszerü tenyészkiválasztás a szarvasmarhatenyésztés fejlesztésének hathatós eszközei.* Minthogy a tejelékenység részben átöröklődő tulajdonság és mivel az egyazon fajta keretén belül tág határok között ingadozik, ennek folytán módunkban áll azt okszerü tenyészkiválasztással fokozni. Azt, hogy ezen a téren milyen kitünő eredményt lehet elérni, igazolják a tejtermelést ellenőrző egyesületekben elért sikerek.

Svédországban 1901—1902. évben ellenőrzött tehenek évenkint átlag 2848 kg. tejet és 119 kg. tejzsirt termeltek. Hét évi szakszerü tenyésztési munka hatására *a tejhozam tehenenkint átlag 604, a tejzsirhozam pedig 21 kg.-mal emelkedett* Minthogy 250.000 tehén állt ellenőrzés alatt, *ez évenkint 151 millió kg. tej-, illetőleg 5 millió kg. vajtöbbletet jelent.*

Németországban a háboru előtt, 1914-ben, 792 ellenőrző körzet müködött, ezek száma a háboru következtében 1919-ben kb. felényire csökkent. Azóta nagyfoku fellendülés következett be, ugyhogy 1925-ben már 1610 körzet müködik és 581,691 tehén áll ellenőrzés alatt.

A tejtermelést ellenőrző egyesületek eredeti hazájában, *Dániában*, az 1923/24. évben 351 ezer 507 tehén, vagyis *az összes* 1.369,000 *tehénál-*

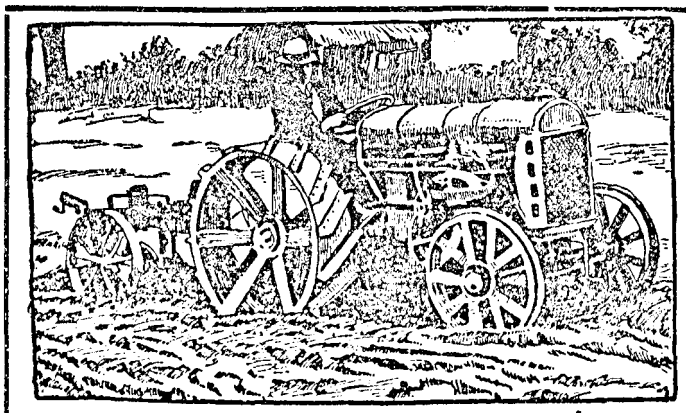

Legujabb tipusu FORDSON TRAKTOROK

3731 gazdasági gépek és autók, HOFFER és SCHRANTZ cséplőgépek lerakata

„PERRY“ cégnél. Cluj, Strada Regina Maria No. 2. Telefon 999. szám.

Ahol a mai naptól kezdve a gyár utasitására mélyen leszállitott árakon részletfizetésre szerezheti be gépszükségletét.

„Gazdák“ Általános biztositó Részv. - Társaság

3708

Székhelye: Arad. Aligazgatóságok: Kolozsvár, Temesvár. Vezérképviselőségek: Arad, Brassó, Nagyvárad, Marosvásárhely, Déva, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Nagyenyed, Szatmár és Nagyszeben. Elfogad tüz, jég, élet, állat, betöréses lopás, baleset, szavatossági, szállitmány és üveg biztositásokat. — Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden biztositási ügyben részletes tájékoztatót nyujtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk titkári hivatala.

lománynak 25·7 százaléka állt ellenőrzés alatt. Az évi átlagos tejhozam tehenenkint 3446 kg. tejnek felelt meg 3·71 százalék zsirtartalommal. Az ellenőrzött tehenek közül *1515 állat fel vn véve az elit-törzskönyvbe, ezek évi tejhozamának átlaga 4369—4751 kg. között ingadozott, az évi átlagos tejzsirtermelés pedig 196·6 kg.-ot tett ki. Dániában a tehenek tejhozamát rendszeresen összehasonlitják az anyjuk termelésével és ebből a bikák tenyészértékére következtetnek.* Érdekes külön felemlitésre méltó dolog, hogy a dán ellenőrző egyesületekben a felfedeztetésre, használatos bikák 95 százaléka a hires *Kristoffer* nevü tehén családjából való. A dánok teheneiket átlag csak 7 éves korig használják a tenyésztésre, ez idő alatt egy tehén átlag 4—5 borjut nevel fel. Az előhasi tehenek már 2—2½ éves korban ellenek. Az erőltetett etetés (naponta egy tehénnél 50—60 kg. takarmányrépát és 6—8 kg. abrakot etetnek) és kizárólag a tejelőképesség alapján foganatositott tenyészkiválasztás folytán Dániában a termékettlenség, a gümőkór és a tőgybaj gyakoriak.

Megjegyzések a lucerna termeléséhez.

Irta: *Dr. Szentiványi Gábor.*

Pogány Ödön gazdatársunknak lapunk 283. számában „Vessük a lucernát védnövény nélkül" cimmel megjelent tanácsaihoz pár módositó gyakorlati megjegyzést füznöm kell.

Kétségtelen, hogy a lucerna a legnemesebb, legtáplálóbb, helyes termelés és kezelés mellett a leggazdaságosabb takarmánynövény. Tény azonban az is, hogy valamennyi közt a legigényesebb. Élettartama 6—10 évre tehető. Természetesen függ ez a talaj, csapadékviszonyok, de legfőképen a termelés és gondozás módjától.

Ez a nemes takarmánynövény különösen hosszu élettartamánál fogva hálálja meg busásan a gondos és körültekintő kezelést.

A lucerna talaja mély fekvésü, televénydus. Kellő kultura mellett azonban megterem mindenütt.

Nem merem aláirni általánosságban azt a tanácsot, hogy „legjobb" a lucernát védnövény nélkül vetni, előrebocsátva — ha ez a tanács erdélyi földeket és viszonyokat tart szem előtt. Általánosságban ez nem állhat meg. A fő feltétel az, milyen a talaj, amelyen lucernát akarunk termelni.

A természetnél fogva tápdús, csapadékban bővelkedő, közép hőmérsékü légköri viszonyok közt vethetjük védnövény nélkül. Itt is azonban csak ugy, ha az előveteményül használt, általában a cm. tul magas levélzetü, vagy száru növények talaját tenyészigényük alatt a gyomnövényektől alaposan megtisztitottuk. Ez a legfontosabb előzetes munka, mert a fiatal lucernás legnagyobb ellensége a gyom. Ezért nem tanácsos „általában" a védnövény nélkül való vetés.

A fiatal lucerna kezdetben szél, korai fagy, heves napsütés iránt egyformán érzékeny növény. Ezektől óvja a védnövény. Az a tápdus talajba gyorsan kel, buján levelezik, leköti a harmatot, óvja a kényes lucerna palántát széltől, naptól, fagytól egyaránt. Nagyon rövid tenyész ideje mellett pedig, ami kevés tápanyagot elvon a talajtól, azt a „védnövény" jelleggel kétszeresen pótolja.

Az őszi mély szántásban, kora tavasszal védő növény nélkül vetett lucernát tulnövi, elöli a gyom, mielőtt a fiatal lucerna annyira erősödnék, hogy boronálni, kapálni, vagy éppen kaszálni lehessen.

Abszolut gyommentes talajt pedig nem ismerek. Jlyen nincs. Különösen nincs ma az agrárreform törvény végrehajtása után. A legpontosabban előkészitett, „gyommentesitett" talajt is az ősz, tél folyamán szél, eső, hóviz megtölti a környező földeken ezer számra tenyésző különféle gyomnövények magjaival, vetés után csak azt vesszük észre, hogy a legpontosabban előkészitett gazdasági munka és vetőmag használata mellett is legalább ugyanannyi gyompalánta disziti lucerna vetésünket.

Ha a lucernát természetes tápdus talajba vetjük, ami közeli istállótrágyát nem igényelt, még ekkor is ne siessük el a vetést. Pusztitsuk el előbb a már csirázó, vagy ki is kelt gyomot. Boronáltassuk el korán az őszi szántást, hogy a talajba jutott gyom keljen ki. Hagyjuk igy 10—14 napig. Akkor több testü ekével nagyon sekélyen szántsuk meg, vagy porhanyitóval és boronával készitsük vetés alá a talajt és csak ezután, a kétszeres gyomirtó munka után vessük a lucernát. Ilyen talajelőkészités után már jogosabban feltehetjük, hogy a csirába indult, vagy gyökeret vert gyomok nagy százalékát tönkretettük. Két évben egymásután végzett kisérlet — még a vázolt talajmunka után is — azt mutatta, hogy a tábla védnövény nélkül vetett része, szemben a védnövénynyel vetett parcellával, gyomos és gyengébb volt.

Sajnos, Erdélyben kevés helyen hányódik a természetes tápdus talaj. Ha pedig jó lucerna termésre akarunk számitani, azt csak a legjobb erejü földbe vettetjük. Bő istállótrágya, hozzá holdanként 150—250 kg. szuperfoszfát.

Abban pedig, gondolom, minden gazda egyetért velem, hogy a bőven trágyázott földbe — éppen a biztostul gyomosodás miatt — kevésbbé tanácsos védnövény nélkül vetni a lucernát.

Több évi kisérletezés után gazdaságomban az alábbi módszerrel dolgozunk:

Elővetemény: bő istállótrágyába burgonya v. cukorrépa, esetleg csalamádé, vagy ami mindig a legjobban sikerült, közvetlen tarlóra őszi szántás előtt istállótrágya, azután a szuperfoszfát. Tavasszal végezzük a kétrendbeli talajelőkészitést. Védnövény: árpa. Kat. holdanként 14—16 kg. lucerna — 30—35 kg. védnövény vetőmag. A felemennyiségü lucerna vetőmagot összekeverve a védnövény vetőmaggal el lesz vetve először, azután erre keresztbe elvetjük tisztán a másik fél lucerna vetőmagot. Gyomosodás elenyésző. Sikerült minden esetben. Amint az árpakalász kibujt vágjuk és zsombolyázzuk. Ezután a táblát jól meg kell fogasolni. Még egy jó kaszálásra mindig számithatunk.

Nem hangsulyozhatom eléggé, hogy lucernásainkat csak ugy tarthatjuk bő termő erőben, ha télen át már a 3—4. évtől kezdve trágyaleveztetjük, minden kaszálás után pedig nehéz boronával erősen fogasoltatjuk. Az állandó gyom és mohairtás megkétszerezi a lucernás életét.

Megjegyzéseimben távolról sem akartam kritikát gyakorolni. Szándékom csupán arra irányult, hogy egyéni tapasztalatokat emlitsek meg egy felmerült, általános érdekü kérdés kapcsán.

A tengeri-fajták gyakorlati értékének megbirálása.

Irta: *Grábner Emil.*

Valamennyi növény termésére nagy befolyása van annak, hogy milyen fajtáját termeljük, de a tengerinél ez különösen fontos, mert azonos viszonyok között a jó tengeri-fajta holdanként 6—8 métermázsával, sőt még többel is, nagyobb termést adhat, mint a rossz tengeri-fajta.

Ismeretes, hogy jó munkálatu, trágyaerős földben kat. holdanként 30—40 métermázsa között váltakozó csöves tengeritermést nyerhetünk. Ugyanilyen viszonyok között a leromlott, silány tengeri-fajta alig ad 20—22 métermázsa csöves termést, sőt ennyit sem.

Kérdés azonban, hogy melyik az adott viszonyok között legmegfelelőbb tengeri-fajta, amely a reá forditott munkát és költséget a legtöbb haszonnal fizeti. Elsősorban azt kell figyelembe vennünk, hogy korai vagy későbben érő tengerit célszerü-e termelnünk? A korán érő tengeri fajták rendesen kevesebbet teremnek, de ha sürün vetjük, akkor azok termése — mindig azonos termelési viszonyokat feltételezve — nem nagyon marad le a későbben érő tengeri fajtákéval szemben.

Ezzel kapcsolatosan szem előtt tartandó az, hogy a korán érő tengeri-fajták viztartalma kevesebb. Az igazi tengeritermés *az, ami a száradás után tavasszal rendelkezésünkre áll.* Ha a tavaszi mázsálás eredményét vesszük figyelembe, a tényleges termés a korán érő tengeri-fajták javára jobb lesz, mint őszi bemérés esetén, mert a későbben érő tengeri-fajták csutkájában több a viz.

Egy másik szempont, amelynek a korai és későbben érő tengeri-fajták között döntő jelentősége van, az, hogy: buzát vetünk-e a tengeri után, vagy tavaszi terményt. Ha a tengeri után a buzát csak nagyon megkésve, rossz munkálatu földbe vethetjük, akkor a buza rosszabb termésével nagyon drágán fizetjük meg azt a többtermést, amelyet a későn érő tengeri a korábban érővel szemben adott.

A csutka-magarány, szintén nagyon fontos értékbirálati szempont, mert a régi, leromlott tengeri fajták 100 kgr. csöves tengeri után alig adnak 65 kgr. körüli magot, ellenben a jobb, nemesitett tengeri-fajták szemzése 80—82%, tehát 100 kgr. csöves tengeri után 18—20 kgr.-mal több, vagyis 20 métermázsa után 3—4 métermázsával több magot szolgáltatnak.

Ujabban a pirossárga szinü, apró, sima magvu pignoletto, vagy a gyakorlati életben cinquantinonak is nevezett tengerit jobb áron fizetik, mint a többi, lófogu vagy sima szemü tengerit. Ez az árkülönbség időszakonként nagyon jelentékeny. Ha tehát eladásra termeljük a tengerit, a termelt fajta megválasztásánál ezt is érdemes figyelembe vennünk, mert ilyen árkülönbség esetén ez a tengeri még akkor is jobb jövedelmet adhat, ha kevesebbet terem.

A pignoletto tengerinek egyébként egy másik előnye az, hogy augusztus végén, szept. elején érik, tehát utána jó munkálatu földbe, korán vethetünk buzát, a csövei azonban aprók és a törése szaporátlan. Mellékesen emlitem, hogy ezt a tengerit egyes helyeken, és különösen a kereskedelemben, hibásan nevezik cinquantino tengerinek, mert a cinquantino magja hasonló a pignolettoéhez, de a csövei sokkal apróbbak, azért azt nálunk nem termelik.

Ha nem eladásra, hanem takarmányozás céljaira termeljük a tengerit és azt daráltatjuk, akkor a lófogu tengeri fajták a megfelelőek, mert könnyebben darálhatók. Némely helyen csutkával együtt daráltatják azokat.

Az elmondottak alapján kiválaszthatjuk a használati cél szerint az adott viszonyainknak megfelelő tengeri-fajtát. Aki jó csalamádé-tengerit kiván termelni, annak rendelkezésére állhat a fehérgyöngy tengeri, mert ez kitünő csalamádé-tengeri, de magtermelésre a késői érése miatt kevésbbé alkalmas. — Jó csalamádé-tengeri a lapusnyaki tengeri is.

A bor barna töréséről és kezelési módjáról.

Irta: *K. B.* Felsőgáld.

A gyakorlatban sokszor mondjuk a bor zavaros állapotának megjelölésére, hogy megtörött s nem teszünk éles különbséget a valóságos megtörés és az ehhez hasonló egyéb jelenségek között.

Ha az ujbor az első fejtések után megzavarodik, közönségesen azt mondjuk reá, hogy megtörött. Igaz ugyan, hogy a megtörésnél, épen ugy, mint az ujbor megzavarodásánál az elváltozásnak közvetlen oka az oxidáció, — az ujbor megzavarodását mégis normális jelenségnek tartjuk, mely a bor rendes fejlődési folyamatához tartozik, mindaddig ismétlődik, amig a bor fejlődésének bizonyos fokát el nem érte.

Ha a bor akár szállitásnál, akár hideg helyen való raktározásánál nagyon lehül, utána rendesen megzavarodik, közönségesen erre is azt mondjuk, hogy megtörött, pedig ez is egészen más jelenség, melynek egyszerü magyarázata az, hogy alacsonyabb hőmérséklet-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nél a bor kevesebb borkövet képes oldatban tartani, s a fölös borkő kiválik és a bort ez által zavarossá teszi.

Az utóerjedés alkalmával beállott zavarodást is sokan megtörésnek mondják, valamint a baktériumok által okozott betegségeknél létrejött zavarodást is, pedig ezek a jelenségek is távol állanak attól, amit megtörés alatt értenünk kellene.

A borban észlelhető elváltozások két csoportba tartoznak: Az egyikbe tartoznak azok, amelyeket baktériumok idéznek elő. A másik csoportba pedig azok, a melyeknek keletkezése sem erjedéssel, sem pedig baktérium előidézésével összefüggésben nincsen. A baktériumok által okozott elváltozásoknál a bor valamely lényeges alkotó része pusztul el, s helyette uj kellemetlen alkotó részek jönnek létre. Ezek a bor betegségek.

A másik csoportba sorozott elváltozások a borhibák. Igy tehát, a megtörések is, a melyek nemcsak származásuk és az őket előidéző okok, hanem a velük létrejött hiba nagysága miatt is eltérnek egymástól.

Ha a bor levegővel való érintkezés után tartósan és erősen megzavarodik és ezt a bor szinének a megváltozása is követi, a fehér bor sötétsárga vagy barna sárga, a vörös bor barnás szinü lesz, szinét veszíti, fakó lesz, főtt borhoz hasonló vagy csutkóra emlékeztető avas izét és szagát érezzük, s ezen elváltozás magától egyhamar el nem tünik, az ilyen bort barna töréses bornak mondjuk. A barna törést a szőlő rothadása, a szürke penész (Botrytis cinerin) okozza. Az olyan szőlő mustjában, melyet szürke penész belepett, a normálisnál sokkal több oxidását találunk s innét van az, hogy a rothadt penészes szőlőből készült must, illetőleg bor hajlandó a törésre, barna töréses lesz. Kisérletekkel és vizsgálódásokkal a szürke penésznek azt a sajátságát kimutatták, hogy a botrytis diasztatikus anyagával beoltott bármily törésmentes boron is képes a barna törést előidézni. A rothadt szürkepenészes szőlőből származó oxidázének a borba jutását a szüretkor gondos válogatással ha teljesen el nem kerülhetjük is, de lényegesen mérsékelhetjük, s ha kevesebb oxidázé kerül a mustba, ettől előbb és könnyebben fogunk megszabadulni. A barna törés káros hatása abban nyilvánul, hogy mindaddig, mig a bor ezen tulajdonságát el nem vesztette, élvezetre nem alkalmas, fergalomba, fogyasztásra nem adható, kigyógyitása gondos kezelést és fáradságot kiván.

Találunk pincéket, amelyekben igen ó 10—15 éves borok is, még mindig megtörnek, s e leggyakrabban előforduló panasz és kérdés amelyre a gazdák magyarázatot kivánnak, hogy boruk a pincében tükörtiszta s ha felhozzák, rövid idő alatt erősen megzavarodik, megtörik, mi okozza ezt? A törésre hajlandó, megtört, zavaros bornak önmagától való megtisztulására nem szabad várni az ilyen bor hónapokon keresztül sem tisztul, sőt talán egyáltalán nem tisztul meg, a megtisztulást elő kell segiteni, ha fiatal korban megfelelő kezelésben részesitjük, ugy később ezzel a bajjal nem lesz dolgunk, — ó borban ezek a bajok nem ismétlődnek.

A törésre hajló és megtört borok első lefejtésénél akként járunk el, hogy a bor a fejtés alkalmával levegővel lehetőleg egyáltalán ne érintkezzék, hanem anélkül kerüljön az erre a célra erősebben bekénezett másik hordóba.

A szénsav az axidazét elpusztitja s a bor levegővel nem érintkezvén anélkül, hogy megtörött volna, törésre való hajlandóságát vagy egészben vagy részben elveszti.

A zárt fejtéssel azt is elérjük, hogy a kénsavnak a hatása erősebb lesz, mert ha nyiltan fejtjük a bort, a borba jutott levegő Oxigénjét a kénessav lefoglalja, s igy maga is részben oxidálódván, az oxidazé ellenhatása kevésbbé érvényesülhet.

Ha az első fejtés után a törésre való hajlandóság nem tünt volna egészen el, az esetben rövidebb időközben a második fejtést hasonló módon hajtjuk végre, később azután rendesen a levegővel való érintkezés mellett fejtjük a bort s a szükség szerint mérsékelten kénezzük.

A kénezésnél következőképen járunk el.

Egy gramm kén után 2 gramm kénessavat nyerünk, ha hektoliterenként 3—4 gramm ként égetünk el, az már elég erős kénezés. A későbbi fejtéseknél 1—2 gramm is nagyon elegendő hektoliterenként.

Az 1925 évi magyarországi rekordtejelőtehén.

Irta: *Szentandrássy György*

A fejérmegyei szarvasmarhatenyésztő egyesületnek öt és fél évi tejtermelés ellenőrzése a magyarországi pirostarka teheneknek ismét egy kiváló képviselőjét hozta felszinre, mely herceg *Pálffy* Miklós nagyhörcsöki uradalmának tulajdona.

A szóbanforgó tehén neve *Édes* 25 a tehenészetben született. A tehén szine pirostarka, kevés fehérrel. Jellemző rá az okula, májfoltós szutyak, barna szarvhegy. A mélytörzsü tehénnek tornyos a fara, gacsos az állása, kissé roskadt az ágyéka és süppedt a fara. A balszemén lencsehályog van. A finom szervezetü tehén homogén. Szarvai hosszuak. A tehén hátulsó ballábán a körme között diónagyságu vadhus nőtt ki, melyet 1925 február 10-én vettek észre s mely most is megvan. A homlok alsó részén dupla szörforgó van.

A tehén utolsó (5 ik) ellése az 1924 jan. 1-én történt fedeztetésére 1924 október 21-én következett be. Ennek az üszőborjunak világrajöttével vette kezdetét a tehén rekordlaktációja.

Édes tehén termelését az 5 számadási évben az alábbi adatok tüntetik fel:

Számadási év	Takarmányozási napok	Tejelési napok	Szárazon állo	Átlagos zsir %	Évi tej kg	termelés tejzsir kg
1920—21	365	262	103	3·89	1734	67·38
1921—22	365	334	31	3·58	3072	109·83
1922—23	365	212	153	3·72	449	16·69
1923—24	365	299	67	3·37	4108	138·27
1924—25	365	347	18	3·55	8016	284·55

A legmagasabb napi tejhozama 1925 ápr. 16 án, a laktáció 161 ik napján, 26·1 kg volt. A tehén a 357 napos tejelési időszakban állandóan 29 kg-on felüli tejet termelt s még a legutolsó ellenőrzéskor, 1925 október 7-én, 23·2 kg tejet adott, mely a termelést szeptember 26-tól október 31-ig, 18 napi időszakra vonatkoztatták. Miután a tehén október 13-án már 224 napos vemhes volt, további próbafejés alá azért sem kerülhetett, mert rövidesen radikális módon beszáritották azért, hogy a következő laktáció magas termelését biztositsák és hogy a születendő borju fejlett és életképes legyen. A tehén szárazon állási ideje körülbelül 60 napot fog kitenni. A beavatkozással kikényszeritett beszáritás már október 14-én vette kezdetét és 10 nap mulva, 23-án befejeződött. A szokatlan módon történt beszáritás folytán 20 nap alatt a tehén teje 23·2 kg-ról 0-ra beszáradt. A tehenészet vezetője, *Miklóvits* főintéző oly módon járt el, hogy kétizben 1—1 és kétizben ½—½ kg vizben oldott keserüsót adott be a tehénnek, ezenkivül takarmányát a fenntartó és a vehemszükséglet mérvéig csökkentette. A leirt kezelés oly hatást váltott ki, hogy a tehén az első keserüsó-adagra tejét 23·2 kg-ról 11 kg-ra ejtette le, a második adag ezt 6 kg-ra csökkentette. A harmadik és negyedik keserüsó adag hatására a tejhozam 4, majd 1½ kg-ra szállt le, úgyhogy a 10-ik napon már csak ½ kg körüli tejmennyiséget fejhettek ki a tőgyből. *Miklóvits* főintéző ezt a példát az embergyógyászatból vette, ahol sikeresen alkalmazzák a keserüsót az asszonyi emlő tevékenységének gyors beszüntetésére.

A háboru óta a fejérmegyei szarvasmarhatenyésztő egyesület révén Magyarországon felfedezett 6000 kg-on felül rekordtehénnek közhitelü termelését az alábbi kimutatás tünteti fel:

A tehén neve és ellenőrzési száma	Korra a rekordlaktációban	Teljelési időszak	A laktáció első 365 napján belül	Termelés: Tej kg	Termelés: Zsir %	Termelés: Tejzsir kg	Tehenészet megnevezése	Legmagasabb napi tej	Melyik évre vonatkozik a termelés
Auguszta 26	8	5	365	12707	6·04	767·54	Kismarton major	41·6	1923/24
Sarolta 317	10	5	365	9481	5·02	476·31	Kismarton major	36·5	1923/24
Édes — 25	11	5	357	8236	3·55	292·36	Nagyhörcsög	26·1	1924/25
Eti — 306	7	4	361	6514	3·34	221·13	Kismarton major	22·5	1924/25
Lencsi 72	9	6	365	6269	3·57	223·80	Nagyhörcsög	30·5	1924/25

A legeltetés befolyása a tej zsirtartalmára.

A takarmányozásban alig találunk olyan kérdést; amelyre nézve a gyakorlati gazdák és a takarmányozási kérdésekkel tudományos alapon foglalkozó kutatók között a nézetek annyira ellentétesek lennének, mint a legeltetés és a tej zsirtartalma közötti összefüggés kérdésében. Annak ellenére, hogy az eddigi ezirányu vizsgálatok szerint a száraztakarmányozásról a legeltetésre való áttérésnek a tej zsirtartalmára nincs egyirányuan csökkentő hatása, a gyakorlati gazdák többsége csökönyösen ragaszkodik ahhoz a felfogáshoz, hogy a legeltetés hatására a tej zsirtartalma mindig kisebb lesz. E kérdés nemcsak tudományos szempontból bir jelentőséggel, hanem a gyakorlati gazdát azért is érdekli, mivel a tejet átvevők gyakran egy bizonyos minimális zsirszázalékot kötnek ki, mellyel azonban a tej a legeltetésre való átmenetnél néha nem bir.

A D. L. G. teigazdasági szakosztályának mult évi február havában tartott egyik szakülésén szóbahozták a gazdák, hogy Pommerániában 1923 tavaszán a legelőre való átmenetelnél megállapitották a tej zsirtartalmának erős csökkenését.

Ez a megállapitás birta rá *Bünger* tanárt, hogy a szóban forgó kérdéssel foglalkozzék. Ez Németországban annál is könnyebb, mivel a tejelést ellenőrző egyesületek adatai alapján igen nagyszámu megbizható statisztikai adat gyüjthető össze.

Ezek szerint a száraztakarmányozásról a legelőre való átmenet alkalmával:

100 eset közül	emelkedett a tej zsirtartalma	csökkent	változatlan volt
1923-ban — —	44·2 esetben	54·8 esetben	1·0 esetben
1924-ben — —	61·4 „	35·6 „	3·0 „
1925-ben — —	36·2 „	58·8 „	5·0 „

A csökkenés maximuma 1923-ban átlag — 1·6% volt
„ „ „ 1924-ben „ — 1·0 „ „
„ „ „ 1925-ben „ — 1·0 „ „

A zsirtartalom legnagyobb emelkedése 1923-ban 1·0% volt
„ „ „ „ 1924-ben 1·2 „ „
„ „ „ „ 1925-ben 0·4 „ „

Megjegyzendő, hogy az esetek nagyrészében a pozitiv és negativ irányu ingadozások aránylag csekélyek, amennyiben a tej zsirtartalma a legeltetés hatására + 0·2, illetőleg — 0·2 százalék közötti változást mutatott: 1923-ban 100 eset közül 45·7 ben, 1924 ben 52·7-ben és 1925 ben 100 eset közül 65 ben. 1923-ban az esetek 33·1 százalékában, 1924- és 1925-ben az esetek 14·6, illetőleg 25 százalé

BCU Cluj / Central University Library Cluj

kában 0·2 százaléknál nagyobb csökkenést mutatott a legeltetés hatására a tej zsirtartalma, az emlitett három esztendőben pedig az esetek 21·1, 32·7 és 10·0 százalékában a tej zsirtartalma a legeltetésre való átmenetnél 0·2 százalékot meghaladó mértékben növekedett.

A fenti adatokból minden további okoskodás nélkül a következőket olvashatjuk ki. A szárasztakarmányozásról a legelőre való átmenetnél az esetek igen nagy részében oly csekély mértékben változott a tej zsirtartalma, hogy ezt a csekély emelkedést vagy csökkenést az életfeltételek megváltozásából könnyen meglehet magyarázni. Itt tehát semminemü feltünő dologgal nem állunk szemben.

Az esetek második részében a tej zsirtartalma tényleg megváltozott és ez a megváltozás nem mindig növekedő irányu volt, hanem valóban számbajövő csökkenéssel is állunk szemben.

Kutatva a csökkenés okát, *Bünger* mindenekelőtt az időjárás és a zsirtartalomban beállott csökkenés közötti összefüggést tette vizsgálat tárgyává. 1923-ban egész Észak Németországban a legeltetés megkezdésekor igen zord volt az időjárás, ami megmagyarázza abban az esztendőben észlelt csökkenést a zsirtartalomban, de már 1924-ben május 10-től kezdve igen szép volt az időjárás és ennek ellenére is még mindig sok esetben észlelték a tej zsirtartalmának csökkenését a legelőre való átmenetel alkalmával. Kétségtelen, hogy az időjárásnak van bizonyos befolyása a tej zsirtartalmára, de kizárólag ezzel magyarázni a zsirtartalom emelkedő vagy csökkenő irányu változását nem lehet.

Bünger igen beható megfigyelései ellenére sem látunk tisztán, de e fontos kérdésben annyit már biztosan állithatunk, hogy legelőre való átmenetelnek befolyása a tej zsirtartalmára nem egyirányu. Lehet éppugy csökkenő, mint emelkedő hatásu és maradhat a tej zsirtartalma változatlan is. A tejhozam és zsirtartalom emelkedése könnyen magyarázható a nedvdus, igen jól emészthető, fehérjedus fű, illetőleg istállózás esetén az ott nyujtott zöldtakarmány etetése által. Kétségtelen, hogy jó időben a friss levegőn való mozgás is jótékony befolyást gyakorol a tejmirigy működésére. Mindennek ellenére igen sok esetben a növekedő tejhozammal karöltve jár a tejzsirtartalom-csökkenése, amiért egyedül az esetleges rossz időjárást nem lehet felelőssé tenni.

A nagy gyakorlati fontosság mellett, mellyel e kérdés bir, évekre kiterjedő további vizsgálatokra és megfigyelésekre van szükség, hogy a legeltetésnek a tej zsirtartalmára gyakorolt befolyásáról tiszta és végleges képet nyerjünk.

Egyleti élet.

Felhivás az E. G. E. kötelékébe kapcsolódó gazdakörökhöz.

Az E. G. E. kötelékébe tartozó gazdakörök vezetőségével ezuton van szerencsénk közölni, hogy az E. G. E. az összes kötelékébe tartozó gazdaköröket bejelentette a kolozsvári törvényszékhez fiókjai gyanánt. Amint a fiókok bejegyzése is megtörtént Kolozsváron románra fordított kész beadványt küld az E. G. E. minden a kötelékébe tartozó gazdakörnek az illetékes törvényszékhez való benyujtás céljából a szükséges mellékletekkel felszerelve abból a célból, hogy a fiókok a területükhöz illetékes törvényszéknél is bejegyeztessenek. Kérjük a gazdakörök T. Vezetőségét, hogy addig is az év minden vasárnapjára vonatkozó programmját és egyéb akcióinak tervét előkészíteni szivesKedjék.

Felhivás azon községek gazdaközönségéhez, ahol még gazdakörök nincsenek.

Az E. G. E. alapszabályai jóváhagyatván, elhárult a gazdaközönség szervezkedésének lehetősége elé görditett akadály.

Felhivjuk ezért azon T. Gazdatársainkat, akiknek a községében ezideig gazdakör még nem volt, hogy ennek megalakitása érdekében az érdekelt érdemes gazdatársakkal megbeszéléseket folytatni szivesKedjenek. Amint a kérdés eléggé érett, forduljanak teljes bizalommal az E. G. E.-hez, ahonnan gazdatársi szeretettel és a legnagyobb készséggel látják el az érdeklődőket minden irányu felvilágositással, ugy az alakuláshoz szükséges formalitásokat, mint a működési programm összeállitását illetőleg.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet T. tagjaihoz!

Az E. G. E. alapszabályai értelmében az egyesületi tagdijak január hó 1-én esedékesek.

Tisztelettel felkérjük ezért az E. G. E. összes tagdijfizetési kötelezettséget vállalt tagjait, hogy ugy a folyó évre esedékes tagdijakat, mint az Erdélyi Gazda előfizetése cimén megállapitott évi 100 L. pótdijat az esetleges hátrálékok összegével együtt szivesKedjenek a levélbeli felszólitások bevárása nélkül jelen sorok olvasása napján beküldeni az E. G. E. titkári hivatala cimére.

A tagdijaikat késedelmesen küldő tagok, a késedelem folytán kamatveszteséget, a könyvelés folytán idővesztéseget, a felszólitás és bélyegdij kapcsán kiadástöbbletet okoznak az anyagiakban amugy is szükölködő egyesületünknek.

A gazdabál előkészületei. Az E. G. E. alapjai javára Kolozsváron a Nagy Gábor féle *„Központi“* szállóban január hó 23-án tartandó gazdabál előkészületei javában folynak. A rendezőség szombaton vagy vasárnap fogja postára adni a bál diszes kiállitásu meghivóját és reméljük, hogy a gazdaközönség szivesen fogja megragadni ezt az alkalmat arra, hogy kellemes hangulatban töltsön el együtt egy éjszakát. A nehéz közlekedési viszonyok és nagy távolság miatt a fiatal gazdagenerációnak alig van alkalma az ismerkedésre. Reméljük, hogy a fiatalság is örömmel fogja megragadni az alkalmat és szivesen fog közremunkáini a bál sikere érdekében, amelynek tiszta jövedelme az Erdélyi Gazdasági Egylet javára fog fordittatni.

Az okleveles gazdák találkozója.

A január hó 23-án Kolozsváron rendezendő gazdabál egyuttal találkozója lesz a gazdasági akadémiát, tanintézetet végzett és gyakorlati gazdatiszti vizsgát tett gazdáknak.

A bál tartama alatt körülményes volna az egymásra találás, ezért a rendezőség aként határozott, hogy a találkozót egy társas ebéddel köti össze, mely január hó 23-án délben 1 órakor a Nagy Gábor féle (Központi) vendéglő földszinti termében fog megtartatni.

Kérjük az érdekelteket, hogy lehetőleg szivesKedjenek előre jelezni a társas ebéden való résztvételüket, hogy a rendezőség tájékozva legyen a résztvevők száma felől.

Hisszük, hogy ez a találkozó sok kedves emléket fog felelevenitení a régi jó gazdász életből és a szeretet melege fogja átjárni az egymásra talált öreg és fiatal gazdatársak szivei.

Minden évfolyamnak meg volt a megbizottja, akinek kötelességévé tétetett annakidején találkozóra hivni az egy évfolyambeli hallgatókat. Kérjük megbizott kollégáinkat, hogy e sorok olvasásakor értesitsék azokat az osztálytársaikat a találkozóról, akiknek holléte felől tudomással birnak, hogy minél nagyobb számban gyülhessünk össze hosszu idők multán ebből a kedves alkalomból.

Örömmel és köszönettel vennők, ha e találkozás kellemes oldalait a hasznossal is összeköthetnők és gazdatársaink a gazdasági élet terén szerzett gazdag és értékes gyakorlati tapasztalataikat akár előszóval közölnék a társas ebéd alkalmával, akár pedig irásba foglalva átadnák az *„Erdélyi Gazda“* szerkesztőségének, hogy azokat a köz javára és okulására leközölhetnők az *„Erdélyi Gazda“* hasábjain. — A január 23-i viszontlátásig, vagyunk a legszivélyesebb kollegiális üdvözlettel.

Kolozsvár, 1926. január 7-én.

A rendezőség.

Felhivás a tagdijak befizetésére! Alapszabályaink értelmében az egyesületi tagdijak befizetése minden év január hó 1-én válik esedékessé. Kérjük ezért Tisztelt Tagtársainkat, hogy a költséges felszólitások bevárása nélkül szivesKedjenek e hó 15-éig postára adni tagdijaikat, mert egyesületünknek sulyos anyagi kötelezettségei vannak ugy a lap fönntartásával, mint az egyesületi iroda adminisztrációjával kapcsolatban, amely kötelezettségek fedezetére a tagdijak szolgálnak. Hátrálékos tagjainkat különösképpen kérjük, hogy kiméljék meg önmagukat, valamint egyesületünket is az ügyvédi felszólitás küldésétől és hátrálékaikat a folyó évi tagdijukkal együtt szivesKedjenek haladéktalanul elküldeni. Emlékeztetőül közöljük, hogy az egyesület évi tagdija 100 lei, az Erdélyi Gazda pótdija külön 100 lei, összesen tehát 200 lei. A pártoló tagok tagsági dija 50 lei a lap előfizetési dija a pártoló tagok részére is 100 lei. Egyesületünk ügykezelésében a legmesszebbmenő takarékosságot kell bevezetnünk, miért is a jövőben a tagdij fizetéseket mindenkor az Erdélyi Gazdában fogjuk nyugtázni. A takarékossági elvek szem előtt tartásával kérjük Tisztelt Gazdatársainkat, hogy tekintettel a tetemesen fölemelt postai bélyegilletékekre, levelezések alkalmával szivesKedjenek mindenkor a megkeresés mellé válaszbélyeget csatolni.

Tagdijnyugtázás. Az egyesület titkári hivatalához a következő tagok küldöttek be tagdijat, illetve Erdélyi Gazda előfizetési dijakat: *1925. évre 100 L tagdijat fizettek*: Hitelszövetkezet Margitta, Bikfalvy Ferenc Berenc, Boér Sándor Hidvég. *1925. évre 100 L E. G. pótdijat*: br. P. Horváth Arthur Szőkefalva. *1926. évre 100 L E. G. pótdijat*: br. Bánffy Ferenc Kolozsvár. *1926. évre 200 L. tagdijat és E. G. pótdijat*: Bikfalvy Ferenc Berend, Boér Sándor Hidvég, dr. gr. Teleki Domokos Gernyeszeg, Madly András Torda, dr. Szent Iványi Gábor Szentiván, Braummüller Emil Detta, Finta Miklós Torda, br. Szentkereszty István Hosszuaszó. *1926. évre 150 L tagdijat és pótdijat*: Kovács Béla Kolozsvár, Kiss Lajos Bonchida, Könnyü Miklós Kettősmező, Pap M. Gábor Homoródszentpál.

Törvények, rendeletek.

Az élőállat szállitmányok tarifájának ujabb emelése.

Állattenyésztésünket eddig is igen sulyosan érintették a kiviteli vámok magassága, a büntető export tarifa az ujabb adónemek és illetékek, amelyek az átirással és szállitással járnak. A gazdaközönség panaszaival szemben a kormány nagyfoku érzéketlenséggel viseltetik, mert a kivitelí tarifa leszállitása helyett most még az élőállatok belföldi fuvardiját is felemelte indirekt módon.

Az élőállatküldemények tarifájában ugyanis a CFR. igazgatósága ujabb változtatásokat esz-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

közölt. A rendelet szerint, *ha az élőállatküldemény sulya 3000 kg.-nál kisebb, akkor a viteldij 3000 kg. után számitandó. A 3000 kg.-nál nagyobb, de 5000 kg.-nál kisebb küldeményeknél, gyorsteherárunál a tarifa az 5000 kg. után kiróit taxa, viszont a rendes teherküldeménynél a 10.000 kg.-os tarifa érvényes. A CFR. ezen uj rendelkezése január elsején lép életbe.*

A belföldi gabonakereskedelem uj szabályozása. A pénzügyminiszterium rendeletet adott ki, amellyel ujabban szabályozta a belföldi gabonakereskedelmet. A rendelet értelmében a mezőgazdák és termelők, akik a gabonát az egyes vasuti állomásokon továbbitás céljából mások cimére feladják, kötelesek igazolni, hogy ténylegesen termelők és hogy a továbbitandó gabona után a forgalmi adót és a timbru proportionalt megfizették. A gabonakereskedők, akik a vasuti állomásokon saját cimükre és raktáraik részére adják fel a gabonát, nem kötelesek igazolni a forgalmi adó megfizetését, kötelesek azonban ezt az adónemet a raktáraikból történő eladásoknál ténylegesen megfizetni. Azok a kereskedők azonban, akik a gabonát nem saját cimükre és raktáraikba szállittatják a vasuton, hanem mások részére történő eladásból továbbittatják, kötelesek nyugtával igazolni a forgalmi adó befizetését. A rendelet ellenőrzését a pénzügyminiszter szigoru kötelességévé teszi a pénzügyi hatóságoknak.

A CFR. vezérigazgatósága tekintve, hogy több állomáson a nyomtatott jegyeket ceruzával kijavitják, ráirva más állomás nevét és emiatt az utazó közönségnek kellemetlenséget okoznak, rendeletet adott ki a pénztáraknak, hogy többet ily, ceruzával kijavitott jegyeket kiadni nem szabad.

Irodalmi Szemle.

Az erdélyi szarvasmarhatenyésztés dolga cimen dr. *Szentkirályi* Ákos nyug. gazdasági akadémiai igazgató egy 44 oldalra terjedő füzetet adott ki, melyben az erdélyi szarvasmarhatenyésztés kérdését tárgyalja történeti megvilágitásban. Tárgyilagosan ismerteti a nyugati és erdélyi fajta szarvasmarhák teljesitő képességét és jelentőségét Erdélyben, rámutatva a kiküszöbölendő hibákra és a követendő eljárásokra, amelyekkel a szarvasmarhatenyésztés kérdése Erdélyben előbbrevihető volna. Az izléses kiállitásu füzet darabonkénti ára 15 lei. Kapható az „Erdélyi Gazda" kiadóhivatalában.

Fauna. *Fauna* cimmel most hagyta el a sajtót a baromfi-, galamb-, éneklő és diszmadár-, házinyul-, ebtenyésztési, értékesitési és gyógyászati képes szaklap harmadik évfolyamának első száma. A *Goppolt* Gyula és *Moldovan* V. szerkesztésében megjelenő szaklap közli mindazokat a tudnivalókat, amelyek a Fauna Egyesület tagjait és általában a kis háziállattenyésztőket érdekelhetik.

Kérdés—felelet.

Tejes kannák cinezése.

Kérdés: Alfa tejszállitó kannáim nagyon kopottak, hol lehetne azokat becineztetni?

Felelet: A cinezést bádogosok szokták végezni. Ha rozsdás a kanna, egészen le kell a rozsdát smirglivel csiszolni. Ha a rozsda oly mélyen marta ki a bádogot, hogy a csiszolás nagyon elvékonyitaná, ugy könnyen fenyegeti a kilyukadás veszélye. Ha rozsda folt nincsen rajta, ugy az egész kanna is becinezhető.

Fagyasztott buza vetése.

Kérdés: Elkéstem az őszi vetéssel és nincs reményem már, hogy idejében elvethessem. Pótolhatnám-e fagyasztott buzával s ha igen, mi a teendőm?

Felelet: A fagyasztott buzavetés kisérletek a legtöbb esetben jól beváltak. Az eljárás a következő: A jól átnedvesitett buzát a fagy hatásának kell kitenni. Mintegy a fagyon megszáritani, ügyelvén arra, nehogy az idő felengedésekor forgatatlanul, nyirkosan összemelegedjen, megromoljon a vetőmag. A vetést amint az idő engedi, végezzük is el, ugy, hogy az legkésőbb március első harmadáig befejeztessék.

A répalevél hatása a talajra.

Kérdés: Ártalmas-e a földnek a takarmány-répa levele? Mert nálunk azt tartják, hogy a földet elszikesiti. *Cz. A.*

Felelet: Azt magam is tapasztaltam vidéki állami gazdasági működésem folyamán, hogy ha a falusi emberek közül valamelyik hangadó ember egyszer valamit „kinyilatkoztat" és legyen az bármiféle abszurdum dolog, az szájról szájra tovább terjed és végtére is mint „faktumot" (tényt) elhiszik az emberek. Nos, ez is ilyen. Az a répalevél-mennyiség, ami a répa megtisztitása és elhordása után a talajon ottmarad, oly csekély mennyiség, hogy az a talaj kémiai vagy fizikai állapotát valami nagyon nem befolyásolhatja. A szikes talaj ásványi anyagai a szóda (szénsavas nátrium), azután a glaubersó (kénsavas nátrium), kovasav, kénsav, klór és másféle fémalkatrészek (kálium, nátrium, magnézium, vas stb.), melyek a kiszáradt talaj felületén mint frissen esett hó, kivirágoznak. Ezen ásványi anyagok a talaj mélyebb részeiből szivárognak a hajcsöveken át a felsőbb rétegekbe. Rengeteg mennyiségű répalevél ($^1/_2$ méter magas rétegben) kellene ahhoz, hogy a levelekben levő kevés ásványi alkatrész a talaj ásványi anyagtartalmát észrevehetően megváltoztassa, de akkor sem lehetne szó elszikesitésről, mert a sziktalaj emlitett ásványi sói a répalevélben nincsenek is benne. A répaleveleknek szervesanyag-tartalma (a növényi sejtrészek) azonban a talaj humusztartalmát növeli és igy nemhogy elszikesitené (azaz ásványi anyag-tartalomban gazdagitaná) de épp ellenkezőleg, szerves anyag-tartalomban gazdagitja a talajt, tehát javitja. *e. D. B.*

A tehén felpuffadásának okai.

Kérdés: Van egy hét éves tehenem, magyar és nyugati keresztezés, igen jó tehén; a nyáron augusztus hónapban felpuffadt, valószinüleg muharmagtól. Vagy három napig tartott a puffadás, akkor ismét normális lett, lelohadt, illetve megpuhult. Gyógykezeltük keserüsó-oldattal és árpát főztünk s annak a levével; később ismét ugy két hét mulva ismétlődött a baj, ujra szintén keserüsó-oldatot, árpalévet és kevés salétromot adtunk, mire ismét elmult a fuvódásféle. Most, e hó elején, ujra ismétlődött a puffadás, de azért a tehén evett, ivott, kérődzött; most ismét megpuhult, nem kemény a gyomor. Megjegyzem, a tehén $6^1/_2$ hónapos vemhes. Sziveskedjék tudatni mit tegyek, hogyan kezeljem? *T. J.*

Felelet: Felvetett kérdésre általában igen nehéz megfelelni, mert a puffadásnak igen sokféle oka lehet. Lehetséges, hogy egy idült gyomor- vagy bélbántalom. Lehetséges, hogy valamilyen gümőkóros jelenséggel állunk szemben, ennél szokott a puffadás időszakonként jelentkezni. De az sem lehetetlen, hogy egy betolakodott idegen test van a gyomorban (szög vagy más) és ez idézi elő, ami mellett az szólana, ha az állat mohón eszik és igy megeshetett, hogy valamit lenyelt, ami később betokolódott. Az is lehetséges, hogy nagy a magzat és időnként, mikor fordul vagy mozog nyomja a beleket és ettől puffad fel. Amint látja, sokféle oka lehet. Kezelni most a vemhesség ilyen előrehaladott szakában nem tanácsos, mert esetleges hashajtó adagolásával még elvetélést is idézhetünk elő, vagy legyengitjük az állatot. Legcélszerübb lesz alkalomadtán állatorvosnak megmutatni. Vigyázni kell a takarmányozásra is, jóminőségü abrakot kell adni, jóminőségü réti szénát, amit könnyen megemészthet, azonkivül jól megtisztitott, meggyalult, egy kevéssé sózott répaszeletet, hogy a bélsarat mindig higan tartsuk, azonkivül jártatni majd akkor, ha nem megy a legelőre. Az istálló se legyen tul meleg. Ügyelni kell arra, almot ne egyék, csak könnyen emészthető, jóminőségü (nem penészes, dohos) takarmányt. Arra is ügyelni kell, hogy az eleje egy kissé, de csak keveset, maga abban álljon, hogy a magzat ne gyakoroljon olyan nagy nyomást a belekre. Mint emlitettem, látatlanba ebben a dologban tanácsot adni nehéz. Legjobb, ha állatorvossal megnézeti.

Dr. K—c.

Kisebb szakközlemények.

Háramas öszvérfogat a gazdaságban. Hogy az öszvér kitartóbb és szivósabb, mint a ló, azt sokan tapasztalatból tudják. Nagyon találóan mondják az öszvérre, hogy „fut, mint a ló, huz mint az ökör és eszik mint a szamár." Az öszvér igénytelenebb, mint a ló, mert a szamár „kosztján" is megél, de ha erősebb munkát kivánunk tőle, ugy természetesen neki is kell abrakot adni. Előnye még, hogy lábaival nincsen annyi baj, mint a lónál, mert már nagy dolog az, ha az öszvér sántit és az is, hogy 30 évig is használható igában, tehát a lónál kétszer, sőt háromszor tovább szolgál. Nagytestü öszvéreket sziriai szamár-csődörök és nagytestü Nónius-kancák párositása után produkálhatunk. Ezekből szép, lóformáju, nagy- és erőstestü öszvéreket kaphatunk. dr.

A széngázmérgezés. Téli időben, a fütések kapcsán, elég gyakoriak a széngázmérgezések. Minél kezdetlegesebb a fütőkészülék, annál nagyobb a veszély, hogy a szobát széngáz fogja fertőzni. A széngáznak sem szaga, sem ize, sem szine nincs. Különösen olyankor keletkezik, ha a kályhák hibás szerkezetüek, pl. ha szük kivezető csővel birnak s kint nagy szél van. vagy pedig azoknál a kályháknál, melyeknél a kéménycsövet el lehet zárni a délből, hogy a parazsat a kályha sokáig megtartsa. Ha a fütött kályhának a kéménybe vezető csöve korommal eldugult, igen csekély lesz a légcsere, ezáltal a szén vagy a fa ahelyett, hogy lobogva égne, csak parázslik, nagymennyiségü széngáz fejlődik, amely a kéményen át nem távozhatván el, a lakószobába áramlik. Igen sok esetben alvás közben vannak az illetők kitéve mérgezésnek, amelyből vagy egyáltalán fel sem ébrednek, vagy csak kisebb-nagyobb mértékben bódult állapotban térnek magukhoz s az ajtó vagy ablak felszakitásának megkisérlésre közben rogynak össze eszméletlen állapotban. A széngáz nagyon gyakran halálos mérgezéseket okoz. A kifejlődött mérgezés gyógykezelésénél elsősorban friss levegőt kell a beteggel beleheltetnünk. A mérges légkörből más helyiségbe, vagy a szabadba kell a beteget vinni s ha légzése nem lenne már elegendő, már meg is szünt, mesterséges lélegzéshez kell fognunk, amit kitartóan, hosszan végezzünk. Időközben öntsük le a beteg fejét hideg vizzel és mossuk le a testét nedves ruhával addig, mig a beteg magához nem tér. Ha a beteg magához kezd térni és feleszmél, adjunk neki izgatószereket (cognac, pezsgő, erős feketekávé vagy rumos tea stb.)

Szőlőoltvány telep és faiskola
„Transsylvania"
Aiud—Nagyenyed, jud. Albainferioara.
I. o. Szőlőoltvány minden fajtában.
Alma, Körte, Birsalma-, Kajszin-, Őszibarack-, Rózsa-fák.
Árjegyzék kivánatra ingyen. 3381

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vegyes közlemények.

Gróf Wass Béla sulyos balesete. Ujév napján sulyos baleset érte az erdélyi magyar gazdatársadalom értékes és kiváló tagját, gr. *Wass* Bélát, a Szolnokdobokavármegyei Gazd. Egylet érdemes elnökét. Gr. *Wass* Béla mezőzáhi parkjában egy jéggel boritott helyen elcsuszott és olyan szerencsétlenül esett el, hogy bal combcsontját eltörte. A ház személyzete eszméletlen állapotban talált rá a hetven éves öreg urra, aki órák hosszat orvosi segitség nélkül feküdt, mig Marosludasról dr. Szathmáry megérkezett és kezelés alá vette.

Gyászhir. *Szász* Gyula, a marosvásárhelyi cukorgyár gazdasági felügyelője, egyesületünk rendes tagja hivatásának teljesitése közben f. hó 6-án szivszélhüdésben váratlanul elhunyt Kolozsváron. Talán nincsen Erdélyben cukorrépatermelő, aki ne ismerte volna *Szász* Gyulát, aki mindig jót akart, mindig uton volt, mindig önzetlenül dolgozott nemcsak a gyár, de a gazdák érdekében is. A tavaly ülte meg 25 éves szolgálati jubileumát és most váratlanul ragadta el körünkből a könyörtelen halál.

Időjárás. A botfalusi cukorgyár meteorologiai állomásának megfigyelése szerint a maximális légnyomás 729.9 volt december hó 6-án. A minimum 700 volt dec. hó 14-én. A legnagyobb meleg + 8.4° C volt dec. 31-én. A legkisebb 25.8° C. dec. 6-án volt. Az átlagos hő decemberben 6.3° C volt. A legnagyobb csapadék 6.6 mm. volt dec. 17-én. A csapadék egész havi mennyisége 29.0 mm. volt. A csapadékos napok száma 14.

Gazdabál. Az E. G. E. igazg. választmánya által kiküldött vigalmi-bizottság az E. G. E. alapjai javára rendezendő gazdabál idejét január 13-ra tüzte ki. A gazdabál Kolozsváron a „Központi" (Nagy Gábor) szálloda termeiben fog megtartatni. A vigalmi-bizottság a bál sikere érdekében védnökül kérte fel Erdély nagyobb birtokosait, diszelnökül pedig a kolozsvári gazdasági akadémia egykori illusztris igazgatóit dr. *Szentkirályi* Ákost és dr. *Páter* Bélát. Az elnökök sorába felkérte a gazdasági egyesületek elnökeit. A bál hosszu idők óta első találkozója lesz a fehér asztalnál Erdély magyar gazdaközönségének és egyben találkozót tartanak ez alkalommal a kolozsvári gazd. akadémián, ill. tanintézetben végzett hallgatók is. A bál előkészitő munkálatai serényen folynak már és reméljük, hogy a gazdaközönség szivesen fogja megragadni az alkalmat, hogy egy estét egymás között vidám hangulatban töltsön el az idei farsangon.

A nagyváradi erdőigazgatóság nagyszabásu erdőtermelő vállalat alapitására és fűrésztelep felállitására kért engedélyt. Az erdőigazgatóság saját vezetésében tervezi a máramarosmegyei Felsővisó mellett fekvő Faina község határában birtokolt 750 hektár kiterjedésü és 375 ezer köbméter prima fenyőfát tartalmazó erdőségek kitermelését. Ezek az erdőségek az ottani közbiztokosság tulajdonát képezték és az agrártörvény utján az erdőigazgatóság kezelésébe mentek át.

Az ujoncok bevonulása. A nagyvezérkar rendelete szerint az 1926-os korosztály ujoncai 1926. február 5-én vonulnak be csapattestükhöz. A sajátköltséges huszárok március 15-én jelentkeznek bevonulásra. A hadügyminiszter részletes rendeletet adott ki már az 1927. korosztály sorozására vonatkozóan is. A sorozások március elsején kezdődnek.

Az aradi cukorgyár Arad városával kötött megállapodásait a héten irta alá. A megállapodás szerint a gyár illeték, fuvardij, épitési stb. kedvezményben részesül a város részéről. A gyár épitési munkálatatai annyira előhaladtak, hogy az 1926-ik év folyamán üzemét minden bizonnyal meg fogja kezdeni.

Németországban a gazdák csődbe jutnak. A német birodalmi statisztikai hivatal kimutása szerint november havában Németországban 1343 csődöt rendeltek el s 967 esetben rendelték el a birósági vagyonfelügyeletet. Érdekes, hogy már a gazdák között is pusztit a válság és ami általában ritkaság, *22 birtokos ellen rendeltek el csődöt és 24 más birtokosnak vagyonára birósági ellenőrzést.* Ha Romániában nyilvántartást vezetnének a csődbe jutó gazdákról, ugy bizonyára jóval nagyobb volna itt a csődbe jutottak száma, mert ezt Románia gazdasági politikája is elősegiti a földmives osztály számára a kiviteli vámokkal és maximálásokkal.

Eladó birtok. Ujabban több birtok vár eladásra, vagy bérbeadásra Szathmár, Kolozs, Tordaaranyos stb. vármegyékben, amelyeknek kiterjedése 100—360 kat. hold között váltakozik. Ezek közül az egyik 100 kat. holdas Kolozsvár határában fekszik, a főtérről 4 km. távolságra, gazdasági épületekkel és lakóházzal jól felszerelve s 2,400.000 L.-ért megvásárolható. Tekintettel arra, hogy a birtok a város közvetlen közelében fekszik és ott intenziv állattenyésztést lehet folytatni, a birtok igen olcsónak mondható, mert a kat. holdankénti ára allg 25,000 L., noha a kolozsvári határban az 50—60,000 leis holdankénti árak nem tartoznak a ritkaságok közé.

Szegődménylevelek kaphatók az E. G. E.-nél. Több oldalról merült fel az a kivánság, hogy a gazdaközönség gazdasági nyomtatványszükségletéről gondoskodjék az E. G. E. Ezen kivánalomnak eleget teendő, az egyesület szegődménylevelet nyomtatott. A szegődménylevél való az alkalmazott alkalmazási feltételeinek felsorolására, a kivett járandóságok feltüntetésére és az átadott tárgyak leltározására. Ezek ára darabonkint 3 L. Megrendelhető az E. G. E. titkári hivatalában. (Kolozsvár, Attila-utca 10.)

PIAC.

Országos vásárok.

Január 18-án. Feketetót, Korond, Kraszna, Magyarlápos, Nagybánya, Mezőörményes, Vajdarécse. — 19-én. Kál, Teregova. — 20-án. Gátalja, Gyimesbükk, Magyarnagyzsombor, Marosillye, Nagylozna, Nagyzsombor, Patradó, Tótvárad. — 21-én. Nagybacon. — 22-én. Mehadia, Sajóudvarhely, Székelykál. — 23-án. Buzlás, Csikkozmás, Kendilona, Nagyalmás, Nagyilva. 24-én. Mezőméhes.

Piaci árak:

A borzalmas árviz érezteti hatását a piacon. A buza az ókirályságban az utak járhatatlansága következtében 1000 lej körül mozog. A napokban, nagyobb mennyiségü buzát kötöttek le a Bánátban Besszarábia részére. Az árak:

Buza Erdélyben 800—930, Bánátban 800—900, Regátban 850—1000 lej, takarmány árpa Erdélyben 520—530, Bánátban 500—520 lej, ó kukorica Erdélyben és Bánátban 540—550, uj kukorica Erdélyben 360—380, Bánátban 350—360, Regátban 300—330 lej, rozs 540—570 lej mázsánként. Kendermag 580—600, lenmag 1200, napraforgó mag 650—700 lej.

A lisztüzlet erősen stagnál. Kialakult árak nincsenek. Jövő számunkban részletesen ismertetjük az ujonnan előállt piaci helyzetet.

Pálinka és borárak. Szilvapálinka ára nagyon szilárd, ára 65 lei, seprőpálinka ad termelő 77 lei. — Borban a karácsonyi fogyasztás nagyon gyenge volt, a kereslet igen kicsiny. Kommerz-bor per vagon ab feladó állomás 13 leitől, jobb áru 22 leitől. A szállitás természetesen a bornál is nagy akadályokkal jár.

Az erdélyi állatvásárokon az árak lefelé tendálnak, de az export még mindig nem rentabilis. — A kolozsvári piacon legjobb hizlalt marháért 32—35 lejt fizetnek, vágótehénért 15—16 lejt, alig fizetnek többet a vágóökörért 18—20 lejt, beállitani való ökörért 20—25 lejt, növendékmarháért 15 lejt, bivalyért 10 lejt per kg. élősulyban. — A nagybányai vásárra mindössze 1000 darabot hajtottak fel. Vevők és eladók nem igen voltak. Hizott áru egyáltalán nem volt. Beállitani való ökörért 16—17 lejt kértek, vágóökörért 13 lejt. Fejtőstehénben igen nagy volt a kereslet és darabjáért 10.000 lejtől 20.000 lejig fizettek. A sertésárak 34—35 lejre estek. — Az algyógyi vásáron normális körülmények között legalább 2000 darab szokott lenni a felhajtás, addig most a Maros áradása miatt alig pár száz marhát hajtottak fel. — A zsibói vásárra mindössze 900—1000 darabot hajtottak fel. Az áru kivétel nélkül gyenge minőségü volt. Fizettek 20—21 lejt. — A szatmári vásáron a hizott sertés 34—38 lejes kilónkénti árban kelt, a fejőstehén ára 6—9 ezer lej között mozgott, a vágómarhát 16—17 lejes árban vásárolták.

Az E. G. E. kiadásában megjelent könyvek és egyéb nyomtatványok árjegyzéke.

1	Réti János. A trágyáról, a trágyázásról —	5.—
4	Tormay Béla. A borjuk fölneveléséről —	5.—
6	Hauer Géza. A fejőstehénről — — —	5.—
7	Hensch Árpád. A szántás-vetésről — —	5.—
17	Ásványi Lajos. A vörös lóhere termesztéséről	8.—
19	Herényi: A nyers takarmányok eltevése —	5·—
20	K. Vörös S. A gazdaságok berendezéséről	5·—
21	Marc Ferenc. A kosárfűz termelése — —	5·—
22	Kovácsy Béla. Házi állataink takarmányozása	5·—
30	Nemes István: Az öntözés — — — — —	5.—
36	Jakab L. Állataink egészségeinek gondozása	10·—
38	Cserháti Sándor. A gyomok kártékonysága	5·—
43	Ikafalvi. Szőlőmüvelésről — — — — —	5·—
45.	Hadvlger Albert. Tanácsadó fiatal gazdák számára — — — — — — — — — —	10·—
46	L'Huillier István. A káposzta-félék termelése	5·—
47	Dr. Baintner Ferenc. A mezőgazd. szeszgyárak	5·—
52	Dr. Barna. A kenyéradó növények ellenségei	10·—
53	Dr. Barna: Gyümölcsfák fontosabb ellenségei	10·—
54	Dr. Páter. Vadontermő gyógynövények gyüjtése	10·—
56	Dr. Csérer Lajos: Kalauz a falusi gazdasági társadalomtudományban — — — — — —	10·—
57	Szász Ferenc. Tejgazdaság. Sajtkészités —	15·—
58	Jászberényi András. Tejgazdaság, vajkészités	15·—
59	Csérer Gyula. Az útak és terek fásitása. —	5·—
60	Dr. Szentkirályi Ákos. Erdély juhai. — —	40·—
61	Dr. Páter Béla. A gyógynövénytermesztés	10·—
	Hágatási jegyzék darabja — — — — — — —	5·—
	Hágatási és borjazási jegyzék darabja — — —	5·—
	Törzskönyvelési lap tehenek és bikák részére —	5·—
	Próbafejési napló darabja — — — — — — —	5·—
	Napszámjegyzék 100 oldalas — — — — — —	20·—
	Napszámjegyzék 50 oldalas — — — — — —	15·—
	Napszámjegyzék 16 oldalas — — — — — —	5·—
	Szegődménylevél darabja — — — — — — —	3·—
	Gazdakörl alapszabályminta — — — — — —	5.—
	Gazdakörök teendői — — — — — — — — —	5·—
	Mezőgazd. kamarákról szóló törvény (magyarul)	10·—

Megrendelések azok értékével együtt az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatala (Cluj, Str. Andrei Muresan 10.) cimére küldendők, Öt példányon felüli megrendelés esetén 25 % engedmény.

Apróhirdetések.

Máv. legmodernebb cséplők, aczélkerettel, golyóscsapágyakkal, párositva 10 légkörnyomásra engedélyezett hullámos tüzszekrényü gőzgépekkel, Máv benzinlokomobillal, Astra benzinlokomobillal vagy Fordson-traktorral több évi részletfizetésre. Sokszor alkalmi üzletek, cserelüzleteket is csinálok, kérjen árajánlatot. Állandó gépkiállitás. Erdély legnagyobb mezőgazdasági gépüzlete. Bartha Árpád Géposztálya Sepsiszentgyörgy—Sfi. Gheorghe. 3869.

Szőlőhöz jól értő ispánt keresek. Br. Bánffy Dániel Fugad up. Nagyenyed. 3877.

Állást keresek gazdatiszt gyakorlati képesitésel, 30 éves praxissal ovadékképes. Cim akladoban. 3880

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részvénytársaság

Cluj-Kolozsvár, Piata Unirei (v. Mátyás király-tér) 7.

Alaptőkéje: 25.000,000

Tartalékok; cca 24,200,000

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban, Gyulafehérváron és Marosvásárhelyen. — *Affiliált intézetei:* Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár R.-T., Nagyenyed Torda-Aranycs Vármegyei Takarékpénztár R.-T. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár R.-T. Székelyudvarhely. — Áruraktárai a vasuti állomás mellett. — Betéteket elfogad, váltókat leszámit, átutalásokat teljesit, mindenféle bankszerü üzletet előnyösen végez. — Safe deposit.

Engedélyezett devizahely.

Nyomatott Minerva R.-T. könyvnyomdai müintézetében Cluj—Kolozsvár, Brassai-utca) 5. szám